

L'etern vaivé d'Europa

La celebració del quarantè aniversari de la signatura del Tractat de Roma, que el 25 de març de 1957 va crear la Comunitat Econòmica Europea, ha coincidit amb les notícies emanades dels òrgans de la Unió Europea sobre la capacitat de l'Estat espanyol per complir les condicions del Tractat de Maastricht i situar-se en l'òrbita de la moneda única en el mateix moment del llançament de l'euro, el primer de gener de 1999. Aquest fet, si realment es produeix, suposarà una altra fita en l'accidentada història de la nostra integració europea, tan plena d'esperances com d'entrebancs fins abans de l'adhesió i tan envaïda d'onades d'escepticisme a partir d'aquell moment i fins avui mateix.

El vaivé constant de les nostres relacions amb Europa troba il·lustracions i exemples molt concrets i reveladors a les terres gironines. En iniciar-se el segle XX, allunyada l'ombra fatídica dels setges napoleònics, començaren a proliferar els desitjos d'acostament. En el famós sonet sobre la Girona «grisa i negra», Carner deia que la ciutat inclinava la faç cap al Nord amb un «recòndit i pacient fervor». Els modernistes i els noucentistes gironins no aprenien pas res d'Espanya, sinó que bevien en les múltiples fonts creadores d'Europa. Rahola es va enamorar de Guyau i d'Anatole France; Palol i Tharrats s'alimentaven de D'Annunzio; Masó s'inspirà en Mackintosh i en Olbrich; Monsalvatge parlava dels joves artistes que s'alcen de puntetes per mirar l'horitzó més enllà dels Pirineus, i Alomar va descobrir que «el París modern» trobava «un eco al peu de la torre Gironella».

La Primera Guerra Mundial va trasbalsar el panorama i posà en quarantena aquelles il·lusions. Però és també aquí, «en una platja propera a Palamós», on Eugeni d'Ors va tenir, segons confessió pròpia, la idea de redactar un manifest que, signat per molts intel·lectuals, fou publicat a la neutral Suïssa amb el títol de *Pour l'Europe* i en el qual es predicava, per damunt de la follia bèl·lica, la unitat moral del continent com a ideal de futur. Dos anys més tard, Carles Rahola publicà un lúcida article que començava amb una afirmació rotunda: «Des del 98, els espanyols que volíem renovar Ibèria no havíem cessat mai d'invocar un nom que sintetitzava totes les nostres aspiracions, que resumia tots els nostres idealismes: Europa».

També nosaltres vam sentir aquesta fascinació per Europa després de la Segona Guerra Mundial, en els anys foscos de la dictadura, però hem caigut una i altra vegada, com Rahola, en el pou de l'escepticisme. «On és ara aquella Europa dels nostres ideals?», es preguntava ell davant l'espectacle de la sang i de la convulsió general. És el mateix lament que hem hagut de fer arran de les lluites fraticides que han afligit fa poc el cor mateix del continent europeu; allà, com en temps del pensador gironí, «els pobles petits i indefensos han sigut despedaçats, els monuments més admirats han sigut destruïts, els homes han mort a milers per defensar o guanyar petites llenques de terra».

A tots plegats ens ha tocat de viure, una vegada més, les tensions i les contradiccions d'una relació que es debat constantment entre la realitat i la utopia, entre les petites misèries i els grans principis, entre la precària experiència quotidiana i la projecció dels desigs més inversemblants. Ara toquem més que mai de peus a terra; hem après a contemplar l'Europa dels somnis a la llum dels fracassos i de les decepcions. Però creiem, malgrat tot, que ens convé de formar part d'aquest territori que, com els nostres millors avantpassats, vam identificar –potser ingènuament– amb la llibertat, la justícia, la democràcia, la cultura i el progrés social. Per damunt dels retrets i de les crítiques, tenim ganes de ser europeus, encara que ens toqui ser uns europeus curats d'espants i vacunats contra les il·lusions excessives.